

Silviu-Constantin Nedelcu

(coordonator)

CARTEA ROMÂNESCĂ VECHĂ
(SEC. XVII – XVIII)

Lucrările prezentate la sesiunea de primăvară
a secțiunii *Carte veche. Conservare. Restaurare* din
cadrul Asociației Bibliotecarilor din România (ABR),
București, 21 mai 2020

Cuvânt înainte de
Drd. Petruța-Mihaela Voicu

E I K O N

București, 2020

CUPRINS

Cuvânt înainte – drd. Petruța-Mihaela VOICU 7

**Secțiunea I: CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA
DOCUMENTELOR ÎN BIBLIOTECILE PUBLICE
DIN ROMÂNIA. MODELE DE BUNE PRACTICI 11**

Lect. univ. dr. Lucian DOGAN

*Restaurarea unor documente papetare aflate în stare
avansată de degradare / Restoration of paper in
an advanced degradation state 13*

Maria ZGÂRCIU, Codruța LEAHU, Florin BOGDAN

*Un exemplar necunoscut al Ceaslovului tipărit la Govora în anul 1640 /
An unknown copy of the Horologion printed in Govora, in 1640 .....25*

Secțiunea a II-a:

VALORIFICAREA DOCUMENTELOR DE COLECȚII SPECIALE 37

Dr. Arcadie BODALE, Dr. Suzana BODALE

*Fondul de carte veche și rară de la Arhivele Naționale din Iași /
The Old and Rare Books from the National Archives of Iassy 39*

Dr. habil. Igor CERETEU

*Cărți vechi românești în patrimoniul mănăstiresc din Basarabia.
Studiu de caz: mănăstirea Curchi / Old Romanian books in the
monastic heritage of Bessarabia. Case study: Curchi monastery 57*

Prof. Costin CLIT

*Biblioteci ecleziastice și rolul însemnărilor de pe cartea veche
în descifrarea istoriei locale / Ecclesiastical libraries and the role
of the notes in the old book in deciphering of the local history 81*

Drd. Marius George COȘARCĂ

*Achiziția de carte românească veche pentru anticariat /
Acquisition of old romanian books for antique store 117*

Dr. Oana-Lucia DIMITRIU

*Gravura în fondul de carte românească veche din sec. XVIII /
Engravings in the romanian old books collections of the 18th century 127*

Prof. univ. dr. Olimpia MITRIC

*Un nou fals al tipografiei de la Blaj / A new forgery at the Printing
House in Blaj 147*

Dr. Silviu-Constantin NEDELCU

*Cartea de patrimoniu în colecțiile parohiilor din
județul Constanța (1971) / The patrimony book in the
collections of the parishes from Constanța county (1971) 159*

Drd. Petruța Mihaela VOICU

*Managementul dezvoltării colecțiilor în contextul noii legi
a achizițiilor publice / Management of the development
of collections in the context of the new law on public procurement 179*

CARTEA DE PATRIMONIU ÎN COLECȚIILE PAROHILOR DIN JUDEȚUL CONSTANȚA (1971)

THE PATRIMONY BOOK IN THE COLLECTIONS OF THE PARISHES FROM CONSTANȚA COUNTY (1971)

Dr. Silviu – Constantin NEDELCU¹
Biblioteca Academiei Române

REZUMAT: Într-un dosar din anul 1971 de la Departamentul de Stat pentru Culte se află o listă cu obiectele de patrimoniu ce există în colecțiile parohiilor din județul Constanța. Vechea organizare administrativă bisericească a Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos conținea și județul Constanța. De reținut este faptul că, pe lângă obiectele de cult (cruci, icoane vechi, veșminte, diverse obiecte liturgice), existau și numeroase cărți de patrimoniu.

ABSTRACT: In a file from 1971 from the State Department for Cults there is a list with the patrimony objects that exist in the collections of the parishes from Constanța county. The old church administrative organization of the Archdiocese of Tomis and the Lower Danube also included Constanța County. It should be noted that, in addition to cult objects (crosses, old icons, vestments, various liturgical objects), there were also many heritage books.

CUVINTE CHEIE: Constanța, Carte de patrimoniu, Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos, Biblioteci parohiale

KEYWORDS: Constanța, Heritage Book, Archdiocese of Tomis and the Lower Danube, Parish Libraries

Introducere

În toate parohiile din cuprinsul Patriarhiei Române există biblioteci parohiale ce conțin, pe lângă cărți și reviste, și carte de patrimoniu.

---

¹ silviu.constantin.nedelcu@biblacad.ro

Schimbările regimurilor politice, nepăsarea unor preoți, accidentele (incendii, inundații, furturi ș.a.) au dus la pierderea și distrugerea unor bunuri de patrimoniu, carte românească veche și nu numai, care fac parte din trecutul identitar al țării noastre.

Felul în care au fost îngrijite aceste cărți de patrimoniu de către înaintașii noștri nu ne arată decât felul modul lor în care și-au prețuit istoria și cultura română.

Parohiile din diverse eparhii din țară dețin adevărate comori patrimoniale, care se compun din obiecte cu valoare liturgică (cruci, icoane, veșminte, broderii etc.) însă și cărți de patrimoniu.

În ceea ce privește cercetarea de față ne-am oprit asupra unor parohii din județul Constanța, respectiv din Protoieria Constanța care în anul 1971 aparținea din punct de vedere administrativ de Episcopia Dunării de Jos, după desființarea samavolnică de către comuniști a Episcopiei Constanței în anul 1950².

Astfel am întâlnit în fondul intitulat *Ministerul Cultelor și Artelor. Studii*, dosarul nr. 177/1971, filele 23-36, de la Arhivele Naționale ale României, două documente și anume: 1) *Tabel cu unitățile de cult care posedă colecții de obiecte de valoare istorică, artistică și documentară (din Protoieria Constanța, n.n.)*; 2) *Tabel de parohiile ortodoxe din Protopopiatul Medgidia Jud. Constanța, care posedă obiecte de valoare artistică, istorică și documentară*.

Cele două tabele sunt asemănătoare ca formă și conțin următoarele rubrici: 1) Nr. crt.; 2) Parohia; 3) Filiala³; 4) Obiectele ce le posedă; 5) Vechimea; 6) Observații.

Întrucât cercetarea noastră nu este și nici nu se dorește a fi una exhaustivă, ne-am propus analizarea informațiilor consemnate doar

---

² Mai multe informații cu privire la istoricul Episcopiei Constanței se găsesc în următoarele lucrări: 1) *Istoria Bisericii Române. Manual pentru Institutete Teologice*, Vol. II (1632-1949), București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1957; 2) Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Vol. III, ediția a 3-a, Iași, Editura Trinitas, 2008.

³ În primul tabel cele două rubrici sunt unite sub una singură *Parohia și filialele* cf. Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare ANIC), fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23-28.

din primul tabel și compararea cu cele oficiale, mai recente, din volumele publicate de Editura Arhiepiscopia Tomisului în anul 2016, sub titlul generic de *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI*.

În ceea ce privește datele din cel de-al doilea tabel, amintit mai sus, vom face o analiză într-un studiu pe care îl vom publica ulterior⁴.

Firește, în 45 de ani lucrurile s-au schimbat⁵, și ar fi foarte interesant dacă ar putea fi completat studiul de față, prin cercetarea individuală a fiecărei biblioteci parohiale menționate aici.

Tabel cu unitățile de cult care posedă colecții de obiecte de valoare istorică, artistică și documentară (din Protoieria Constanța, n.n.)

Lista respectivă conține un număr de 69 parohii, cu tot cu filiale, care dețin carte de patrimoniu alături de alte obiecte, pe care le vom reda în ordinea în care apar ele consemnate:

1. Protoieria Constanța – „5 cărți bisericești cu vechime istorică sau documentară dintre anii 1883-1896”⁶.

2. Parohia Adormirea I Constanța – „Evanghelia [...] din 1844-1899”⁷ și „una evanghelie în coperte de metal comun argintat [...] din Sec. XX (1911-1959)”⁸. Reținem faptul că prima *Evanghelie* din

⁴ În studiul de față ne-am rezumat doar la primul tabel din cauza faptului că ar fi depășit cu mult spațiul alocat acestei cercetări.

⁵ Aici ne referim în mod deosebit la preoții care s-au perindat de-a lungul timpului prin parohiile respective. Unii dintre ei, foarte puțini la număr, s-au îngrijit de cărțile aflate în bibliotecile respective, restul nu, din motive pe care nu ne-am propus să le comentăm aici.

⁶ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23. În istoricul Protoieriei Constanța I, scris de Părintele Protoiereu Grigore Prodan, nu este consemnat nimic cu privire la aceste cărți cf. Chirilăuță, Bogdan-Florin; Druche, Ionuț; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Constanța I* (în continuare *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*), Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016, p. 37-39.

⁷ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

1844-1899 nu este menționată în istoricul parohiei, din anul 2016, ci numai cea de-a doua însă cu mențiunea că este „în limba slavă cu coperte argintate, deosebite – 1907”⁹.

3. Parohia Adormirea II Constanța – „1 evangheligie cu cei 4 evangheliști [...] 1908-1956”¹⁰ și „o psaltire, 12 mineie și un orologiu”¹¹ bogat din 1850-1896”¹². În istoricul parohiei este menționat faptul că „biserica nu deține obiecte de valoare”¹³. Nu este precizat ce s-a întâmplat cu cărțile respective”¹⁴.

4. Parohia Sf. Andrei (Constanța, n.n.) – „un catavasier din 1866”¹⁵. În istoricul parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi* este menționat acest catavasier cu precizarea „editat în anul 1866 de către Ioan Cucuzel”¹⁶.

5. Parohia Sf. Ap. Petru și Pavel Constanța”¹⁷ – „un idiomelar – 1856, un pentecostar, tâlcuirea Evangh[eliei], Biblia, Cele 12 Evan[gh]elii. ale patimilor, 19 minee, 2 triode, 2 ex. apostoli – 1856-1899”¹⁸.

---

⁹ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 49.

¹⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

¹¹ A se citi *ceaslov*, atât aici cât și în toate locurile unde apare consemnat așa.

¹² ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

¹³ Chiriluşă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuț; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Constanța II* (în continuare *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța II*), Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016, p. 11.

¹⁴ Există două variante în acest caz: 1) este foarte posibil ca ele să existe în continuare în biblioteca parohială însă acestea să nu fost menționate din cauză că n-au fost considerate obiecte cu valoare documentară; 2) cărțile nu mai există fizic în patrimoniul bisericii, din varii motive, probabil și din cauza neglijenței preoților parohi care s-au perindat de-a lungul timpului. Aceste două principii se aplică tuturor parohiilor la care facem referire de-acum înainte.

¹⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

¹⁶ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța II*, p. 103.

¹⁷ Este vorba despre Catedrala Arhiepiscopală din Constanța care, în timpul regimului comunist, a avut rangul de biserică de mir, până în 1990, când a fost ridicată iar la rangul de catedrală prin reînființarea Episcopiei Tomisului.

¹⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

6. Parohia Sf. Dumitru (Constanța, n.n.) – „1 ceaslov¹⁹ mare – 1873, Noul Testament – 1883”²⁰. Din pacate cele două cărți nu sunt menționate în prezent în istoricul parohiei²¹.

7. Parohia Sf. Gheorghe (Constanța, n.n.) – „Rânduiala Sf. Liturghii, un pentecostar, Histoire de L’eglise, un octoih mare, un triod, 12 minee, tipic bisericesc, un apostol, un orologiu mare, acat[istul]. Sf. Paraschiva, slujba sfințirii bisericii – 1856-1897”²². Cărțile nu sunt menționate în istoricul actual al parohiei²³.

8. Parohia Sf. Ioan Botezătorul (Constanța, n.n.) – „Un ceaslov, descoperirea cu amănuntul al pravoslavniciei credințe, anastasimatar, irmologhion, evanghelie, tâlcuirea la cei 150 de psalmi, antologie, epistolii, psaltire, carte de cântări bisericești, istoria sfântă, cuvinte la apostolii duminicilor, tomul I al antologiei de cânt[ări]. bis[ericești]., tratat asupra dogmelor, manual de istorie sacră, orologiu, didahii, antologie, mărturisirea ortodoxă – 1806-1856, 1899”²⁴. Cărțile nu se regăsesc astăzi în istoricul parohiei²⁵.

9. Parohia Sf. Împărați I (Constanța, n.n.) – „Viețile sfinților, idiomelar 3 vol., 1 gramatică anastasimatar, slujba sfințirii bis[ericii]. – 1821-1897”²⁶. În istoricul parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți*, este menționat faptul că „biserica nu deține obiecte de valoare”²⁷.

10. Parohia Sf. Îngeri²⁸ (Constanța, n.n.) – „Teoreticon, meșteșugul muz[icii]. bis[ericești]., irmologhiu-catavasier, anastasimatar, Sf.

---

¹⁹ În text apare scris *ciaslov*.

²⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

²¹ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 251-255. A se vedea *Nota 12*.

²² ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

²³ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 257-261. A se vedea *Nota 12*.

²⁴ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

²⁵ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța II*, p. 143-147. A se vedea *Nota 12*.

²⁶ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

²⁷ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 269-273. A se vedea *Nota 12*.

²⁸ Mai este cunoscută și sub numele de *Capela militară* deoarece „biserica s-a construit la sfârșitul perioadei interbelice, între anii 1938-1940, cu contribuția Armatei, într-o zonă în care, pe atunci, erau amplasate mai multe unități militare” cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 275.

Scriptură, antologia muz[icii]. cult[ice]., predici și antologie de muzică, manualul celor 8 glasuri – 1848-1898”²⁹. Niciuna din cărțile enumerate nu este menționată în istoricul actual al parohiei³⁰.

11. Parohia Sf. Nicolae (Constanța, n.n.) – „Evanghelie legată (în, n.n.) pânză plușată, cu plăci de argint, reprez[entând]. pe Mântuitorul și pe Sf. Evangheliști – 1911”³¹. Această Evanghelie nu este menționată în istoricul parohiei³².

12. Parohia Eforie Sud³³ – „1 biblie, liturghier, carte de sf[ințirea]. bisericei și evologhiu³⁴ rus – 1854-1897”³⁵. Cărțile nu sunt amintite în istoricul parohiei³⁶.

13. Parohia Mangalia³⁷ – „Sinodicul bis[ericii]. Mangalia, apostolul, pentecostar, chiriadromul, octoiul mare, 9 minee, 1 evanghelie, orologiu mare, triodul – 1851-1898”³⁸. Niciuna din cărțile enumerate nu sunt menționate în prezent în istoricul bisericii³⁹.

14. Parohia Eforie Nord⁴⁰ – „4 minee, copertă piele, cul[oare]. maro, cu inscripție pe ele «Biserica Tuzla» zidită de Mihail și (indescifrabil) Kogălniceanu – 1843”⁴¹. În istoricul parohiei, la secțiunea

²⁹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

³⁰ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 275-279. A se vedea *Nota 12*.

³¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

³² *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 287-291. A se vedea *Nota 12*.

³³ În prezent parohia se numește „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”, Eforie Sud I cf. Chirilă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuț; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Callatis* (în continuare *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*), Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016, p. 105-111.

³⁴ A se citi *ceaslov*, atât aici cât și mai departe.

³⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

³⁶ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 105-111. A se vedea *Nota 12*.

³⁷ Astăzi poartă denumirea de Parohia „Sf. Mare Mc. Gheorghe”, Mangalia I cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 139.

³⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

³⁹ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 139-145. A se vedea *Nota 12*.

⁴⁰ În prezent parohia se numește „Sf. Ap. Petru și Pavel”, Eforie Nord I cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 87.

⁴¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi, se precizează faptul că „biserica nu deține obiecte de valoare”⁴².

15. Parohia Limanul⁴³ – „una cazanie, 10 minee, 1 octoih, 2 penticostar, 1 triod, 1 apostol – 1808-1899”⁴⁴. Cărțile nu se regăsesc în istoricul actual al parohiei⁴⁵.

16. Parohia Tuzla⁴⁶ – „Psaltire, 2 evnaghelii [...] 1 evanghelie îmbrăc[ată]. (în, n.n.), met[al]. arg[intat]. cu pluș – 1848-1895”⁴⁷. În istoricul parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, nu sunt amintite decât „două sfeșnice masive din lemn negru și un candelabru metalic”⁴⁸, fără vreo mențiune cu privire la cărțile de mai sus⁴⁹.

17. Parohia Hârșova⁵⁰ – „1 evanghelie, 10 minee, 1 orologiu, 1 apostol – 1844-1899”⁵¹. În istoricul parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, se precizează faptul că „biserica nu deține obiecte de valoare”⁵².

18. Filiala Arsa⁵³ - Parohia Cotu Văii – „7 minee, 2 trioade – 1891-1897”⁵⁴. Cărțile nu sunt menționate în istoricul actual al parohiei⁵⁵.

---

⁴² *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 87-91. A se vedea Nota 12.

⁴³ Astăzi parohia se intitulează „Sf. Ier. Nicolae” Limanu cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 123.

⁴⁴ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁴⁵ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 123-127. A se vedea Nota 12.

⁴⁶ Parohia poartă în prezent numele „Sf. Mare Mc. Ecaterina”, Tuzla I cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 235.

⁴⁷ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁴⁸ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 238.

⁴⁹ A se vedea Nota 12.

⁵⁰ În prezent are următoarea denumire: Parohia „Hârșova I”, Constanța cf. Chirilă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuț; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Carsium* (în continuare *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*), Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016, p. 85.

⁵¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁵² *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 87-88. A se vedea Nota 12.

⁵³ În prezent are statut de parohie cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 21.

⁵⁴ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁵⁵ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 21-23. A se vedea Nota 12.

19. Parohia Viroaga – „1 Tedeum, 1 octoih, 1 triod, 1 orologiu – 1879-1896”⁵⁶. În istoricul bisericii nu sunt amintite cărțile respective⁵⁷.

20. Filiala Olteni⁵⁸ - Parohia Viroaga – „1 psaltire cop[erți]. carton-pânză – 1895”⁵⁹.

21. Filiala Căscioarele - Parohia Viroaga – „8 minee, 1 evanghelie, 2 penticostare, cazanie, 1 apostol⁶⁰ – 1892-1899”⁶¹. În istoricul bisericii nu este precizat vreun obiect cu valoare artistică sau una din aceste cărți⁶².

22. Parohia Chirnogeni – „1 evanghelie, 2 minee – 1888-1894”⁶³. În istoricul parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, se precizează faptul că „biserica nu deține obiecte de valoare”⁶⁴.

23. Parohia Ciobanu – „21 minee, 3 octoihuri, 1 molitfelnic, 2 trioade, 1 cazanie, 1 tipic bisericesc, 1 apostol, 1 penticostar, 1 orologiu – 1803-1894”⁶⁵. Niciuna din cărțile enumerate nu este menționată în istoricul bisericii, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, ci se precizează doar că „biserica nu deține obiecte de valoare”⁶⁶.

24. Parohia Negrești – „1 evanghelie, 1 psaltire, 1 ehvologiu⁶⁷ – 1860-1896”⁶⁸. În istoricul parohiei nu este menționată niciuna din aceste trei cărți, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți*

⁵⁶ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁵⁷ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 267-271. A se vedea *Nota 12*.

⁵⁸ Nu avem informații cu privire la această filială, despre care credem că nu mai funcționează în prezent. Este posibil ca ea să fi fost inclusă direct în Parohia Viroaga sau Căscioarele din jud. Constanța.

⁵⁹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁶⁰ Dintr-o eroare de redactare apare scris *apostoll*.

⁶¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁶² *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 273-275. A se vedea *Nota 12*.

⁶³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁶⁴ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 41. A se vedea *Nota 12*.

⁶⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁶⁶ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 15. A se vedea *Nota 12*.

⁶⁷ A se citi *ceaslov*.

⁶⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

vechi se spune doar atât: „parohia nu deține sfinte moaște sau obiecte cu valoare de patrimoniu”⁶⁹.

25. Filiala Conacu⁷⁰ - Parohia Negrești – „1 evanghelie, 1 ehvologiu – 1858-1888”⁷¹. În istoricul parohiei nu sunt amintite cele două cărți⁷².

26. Parohia Cogealac I – „1 minee, 1 pentecostar, 1 evanghelie, 1 triod, 1 cazanie, 1 apostol, slujba învierii – 1891-1900”⁷³. Toate aceste cărți enumerate nu sunt trecute în istoricul actual al parohiei⁷⁴.

27. Parohia Cogealac II – „1 Te-Deun, 1 molitfelnic, 1 apostol, 1 octoih mare, 1 triod – 1879-1891”⁷⁵. Deși aceste cărți nu sunt menționate în istoricul bisericii se precizează totuși faptul că există o bibliotecă parohială unde există posibilitatea ca acestea să se afle acolo⁷⁶.

28. Parohia Fântânele – „1 Te-Deum, 1 orologiu, 1 liturghier, 1 apostol, 3 evanghelie, 1 pentecostar, 1 octoih mare, 15 minee, 1 cazanie, 1 tipic bis[ericesc]., 1 mărturisire ortodoxă, 1 liturghier, 1 slujba învierii – 1879-1900”⁷⁷;

29. Parohia Râmnic – „1 pravilă⁷⁸, 2 pentecostare, 2 evanghelii, 1 apostol, 1 octoih mare, 1 ceaslov mare, 1 psaltire, 1 triod, 12 minee, 1 catavasier, 1 cazanie, 1 liturghier, gramatica muzicii bisericești – 1652-1898”⁷⁹. Nu cunoaștem în prezent situația acestor cărți⁸⁰.

---

⁶⁹ Chirilă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuț; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Medgidia* (în continuare *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Medgidia*), Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016, p. 193.

⁷⁰ În prezent este parohie de sine stătătoare cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Medgidia*, p. 95.

⁷¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁷² *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Medgidia*, p. 95-97. A se vedea *Nota 12*.

⁷³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

⁷⁴ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 75. A se vedea *Nota 12*.

⁷⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁷⁶ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 63-65. A se vedea *Nota 12*.

⁷⁷ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁷⁸ Este vorba despre *Pravila de la Târgoviște* din 1652 a lui Matei Basarab.

⁷⁹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁸⁰ Această parohie apare cu numele Râmniciu de Jos sau Râmniciu de Sus. Din punct de vedere administrativ cele două sate aparțin de comuna Cogealac. În volumul *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, unde ne-am fi așteptat să găsim

30. Parohia Nuntași – „1 minei, 2 octoih, 1 triod, 2 penticostar, 1 treptic, 1 psaltire, 2 apostol, 1 Te-Deum, 1 ceaslov mare, 1 evanghelie, 1 cazanie – 1875-1898”⁸¹. În istoricul parohiei cărțile nu sunt menționate⁸².

31. Parohia Crișan – „1 liturghier, 1 aghiazmatar, 1 Te-Deum, 1 minei, 1 evanghelie, 1 orologiu – 1833-1896”⁸³. În istoricul bisericii, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, sunt consemnate următoarele: „biserica nu deține obiecte de valoare”⁸⁴.

32. Parohia Mereni – „11 minee, 1 penticostar, 1 orologiu, 1 triod – 1891-1894”⁸⁵. Nu sunt menționate în istoricul bisericii cărțile amintite⁸⁶.

33. Filiala (idescifrabil)⁸⁷ - Parohia Mereni – „1 catavasier – 1895”⁸⁸.

34. Parohia Bărăganu – „1 penticostar, 1 octoih mare, 1 triod, 12 minee – 1889-1894”⁸⁹. Nu există informații cu privire la cărțile enumerate în istoricul parohiei⁹⁰.

---

informații despre parohie, sau pe site-ul Arhiepiscopiei Tomisului <https://arhiepiscopiatomisului.ro>, nu există date despre această parohie. Acest lucru este foarte important de reținut deoarece este singura parohie din Arhiepiscopia Tomisului despre care avem informații că deținea o carte mai veche de secol XIX, așa cum sunt celelalte parohii. Este foarte posibil ca parohia să fi fost transformată în filială a Parohiei Cogeaș I sau Cogeaș II, iar preoții să deservească și acea biserică. Întrebarea noastră, firească, de altfel, este: oare *Pravila de la Târgoviște* din 1652 se mai află în patrimoniul bisericii Râmnic?

⁸¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁸² *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 175-179. A se vedea *Nota 12*.

⁸³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁸⁴ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 22. A se vedea *Nota 12*.

⁸⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁸⁶ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 181-185. A se vedea *Nota 12*.

⁸⁷ În istoricul parohiei Mereni nu se precizează numele filialei pe care a avut-o în urmă cu aproape jumătate de secol cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 181-185.

⁸⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁸⁹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁹⁰ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 25-27. A se vedea *Nota 12*.

35. Filiala Lanurile⁹¹ - Parohia Bărăganu – „1 evanghelie, 2 trioade – 1838-1897”⁹². Nu sunt amintite cărțile în istoricul bisericii⁹³.

36. Parohia Gârliciu – „(indescifrabil) minee, 1 pentecostar, 1 ceaslov, 1 octoih, 1 evanghelie, 1 apostol, 1 triod – 1830-1894”⁹⁴. În istoricul bisericii, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, este precizat faptul că „biserica nu deține obiecte de valoare”⁹⁵.

37. Parohia Tichilești⁹⁶ – „1 orologiu, 2 evanghelii, 1 triod, 12 minee, 1 tipic bis[ericesc]., 1 panihidă, 1 pentecostar, acatistul Sf. Paraschiva, 1 ehvologiu, 1 apostol – 1835-1888”⁹⁷. În istoricul actual al parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, se precizează faptul că „biserica nu deține obiecte de valoare”⁹⁸.

38. Filiala Horia⁹⁹ - Parohia Tichilești – „11 minee, acatistul Sf. Filoftea, tipic bis[ericesc]., acatistul Sf. Dumitru, 1 psaltire, 1 triod, acatistul Sf. Ecaterina, 1 cazanie, 1 apostol – 1891-1899”¹⁰⁰. Din păcate, în istoricul bisericii, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, este menționat doar atât: „biserica nu deține obiecte de valoare”¹⁰¹.

39. Filiala Miorița¹⁰² - Parohia Tichilești – „minei pe noiembrie – 1892”¹⁰³. În istoricul bisericii, la secțiunea *Obiecte vechi de cult*,

---

⁹¹ Între timp s-a transformat în parohie de sine stătătoare cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 119.

⁹² ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁹³ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 119-121. A se vedea *Nota 12*.

⁹⁴ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁹⁵ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 76. A se vedea *Nota 12*.

⁹⁶ În prezent parohia a fost transformată în filială a Parohiei „Sf. Mc. Dimitrie”, Crișan cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 25.

⁹⁷ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

⁹⁸ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 28. A se vedea *Nota 12*.

⁹⁹ În prezent a fost ridicată la rang de parohie cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 105.

¹⁰⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

¹⁰¹ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 109. A se vedea *Nota 12*.

¹⁰² În prezent această nu mai este filială a Parohiei Tichilești ci a parohiei Horia, însăși parohia Tichilești fiind transformată la rând-u-i în filială a a Parohiei „Sf. Mc. Dimitrie”, Crișan cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 113.

¹⁰³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

manuscrise și cărți vechi, se precizează că „biserica nu deține obiecte de valoare”¹⁰⁴.

40. Parohia Dumbrăveni – „1 evanghelie, 1 pentecostar, 1 octoih mare, 1 octoih mic, 12 minee, 1 orologiu mare, 1 triod, 1 cazanie veche, 1 apostol, 1 aghiazmatar – 1834-1899”¹⁰⁵. Cărțile nu se regăsesc în istoricul actual al parohiei¹⁰⁶.

41. Filiala Furnica¹⁰⁷ - Parohia Dumbrăveni – „1 orologiu mare, 1 triod, 1 apostol – 1896-1899”¹⁰⁸. În istoricul bisericii nu sunt menționate cărțile enumerate¹⁰⁹.

42. Parohia Independența – „cântări bis[ericești]., 1 minei, 1 triod, 1 apostol – 1890-1899”¹¹⁰. În istoricul actual al parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, este precizat faptul că „biserica are sfinte moaște, nu deține obiecte vechi de cult, manuscrise, cărți, pomelnice”¹¹¹.

43. Parohia Movila Verde – „6 minee, 1 cazanie, 1 apostol, carte de predici – 1892-1899”¹¹². În istoricul bisericii, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, se menționează că „biserica nu deține obiecte cu valoare de patrimoniu”¹¹³.

44. Parohia Istria – „1 octoih mare, 2 apostol, 1 triod, 1 liturghier, 2 evanghelii, 1 psaltichie, 1 catavasier, 17 minee, 2 psaltire, 2 pentecostar¹¹⁴, slujba învierii, 1 orologiu, studii despre ierarhia sinodală, 1

¹⁰⁴ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 116. A se vedea *Nota 12*.

¹⁰⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹⁰⁶ Chiriluță, Bogdan-Florin; Druche, Ionuț; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Altinum* (în continuare *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Altinum*), Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016, p. 97-99. A se vedea *Nota 12*.

¹⁰⁷ În prezent această este filială a Parohiei Tufani cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Altinum*, p. 213.

¹⁰⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹⁰⁹ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Altinum*, p. 213-217. A se vedea *Nota 12*.

¹¹⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹¹¹ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Altinum*, p. 118. A se vedea *Nota 12*.

¹¹² ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹¹³ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Altinum*, p. 134. A se vedea *Nota 12*.

¹¹⁴ În text apare scris *pentricostăr*.

dumnezeasca Liturghie, 1 triod, compendiu de dr. bis., mărturisirea ortodoxă – 1845-1899¹¹⁵. În istoricul parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, sunt enumerate următoarele cărți, din cele menționate anterior, și anume: „ca obiecte de cult cu valoare documentară se păstrează [...] Octoih (1845), Minei (1848), Apostol (1848), Triod (1851), Minei (1863 – toate lunile), Catavasier (1863), Evanghelie (1865), Psaltire (1865), Slujba Învierii (1882), Psaltire (1889), Triod (1897)¹¹⁶. Cu mici excepții toate cărțile au fost păstrate în patrimoniul bisericii respective.

45. Parohia Mihai Viteazu – „2 evanghelii, 1 apostol, 1 orologiu, 1 psaltire, 1 pentecostar, octoih mare, 1 triod, 12 minee, 1 tipic bis[ericesc]., 1 cazanie – 1887-1898¹¹⁷. În istoricul parohiei se specifică faptul că „biserica posedă o Evanghelie, legată în lemn și metal, în limba rusă, tipărită în timpul țarului Nicolae Pavlovici și a mitropolitului Filaret al Kievului și Galiției¹¹⁸ precum și „un Apostol legat în pânză pe carton, în limba română, cu caractere chirilice, tipărit la Mănăstirea Neamț, pe timpul domnitorului Moldovei, Grigore Al. Ghica¹¹⁹. Din păcate nu sunt menționați anii când au fost tipărite cele două cărți, iar restul nu sunt amintite deloc.

46. Parohia Sinoe – „1 triod, 1 octoih, 3 evanghelii, 16 minee, 1 evanghelie mică, 1 psaltire, 1 triod, 1 trebnic, slujba liturghiei, tipic bis[ericesc]., 2 apostol, 1 ceaslov mic, 1 cazanie, 1 ehvologiu, 1 octoih mare, pentecostar¹²⁰, 1 triod, 1 tipic bisericesc – 1791-1899¹²¹;

47. Parohia Negru Vodă¹²² – „1 triodion, copertă, pânză și piele – 1860¹²³. Cărțile nu sunt menționate în istoricul bisericii¹²⁴.

¹¹⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹¹⁶ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 122-123.

¹¹⁷ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹¹⁸ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 154.

¹¹⁹ *Ibidem*, p. 154.

¹²⁰ În text apare *pentricostar*.

¹²¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹²² În prezent parohia poartă denumirea de „Sf. M. Mc. Gheorghe”, Negru Vodă I cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 197.

¹²³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹²⁴ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 197-199. A se vedea *Nota 12*.

48. Parohia Vâlcele – „6 minee, panahidă, orologiu mare, 1 triod, 1 cazanie – 1891-1898”¹²⁵. În istoricul parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, este consemnat faptul că „biserica nu deține obiecte cu valoare”¹²⁶.

49. Filiala Darăbani - Parohia Vâlcele – „minei, 1 orologiu, 1 panahidă, 1 apostol – 1892-1899”¹²⁷. Cele patru cărți nu sunt amintite în istoricul bisericii¹²⁸.

50. Parohia Pantelimon – „10 minee, 1 penticostar – 1891-1894”¹²⁹. În istoricul bisericii, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, se menționează faptul că „biserica nu deține obiecte cu valoare”¹³⁰.

51. Parohia Pecineaga – „1 idiomelar, 1 orologiu – 1856-1896”¹³¹. Cărțile nu sunt amintite în istoricul bisericii¹³².

52. Parohia Saraiu – „1 chiriadromion, 1 evanghelie – 1855-1856”¹³³. În istoricul actual al parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, este precizat faptul că „biserica nu deține obiecte cu valoare”¹³⁴.

53. Parohia Săcele – „1 apostol, 1 psaltire, 1 penticostar, 12 minee, 1 cazanie – 1888-1898”¹³⁵. Cărțile amintite nu sunt menționate în istoricul actual al parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, fiind consemnat doar atât: „biserica nu deține obiecte cu valoare”¹³⁶.

54. Parohia Topraisar – „11 minee, coperti carton, pânză neagră – 1891-1894”¹³⁷. În istoricul bisericii, la secțiunea *Obiecte vechi de cult*,

---

¹²⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹²⁶ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 252. A se vedea *Nota 12*.

¹²⁷ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹²⁸ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 255. A se vedea *Nota 12*.

¹²⁹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹³⁰ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 158. A se vedea *Nota 12*.

¹³¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹³² *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 215-219. A se vedea *Nota 12*.

¹³³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹³⁴ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 168. A se vedea *Nota 12*.

¹³⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹³⁶ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 228. A se vedea *Nota 12*.

¹³⁷ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 28.

manuscrise și cărți vechi, se precizează că „biserica nu deține sfinte moaște și nici obiecte cu valoare”¹³⁸.

55. Filiala Movilița¹³⁹ - Parohia Topraisar – „1 pentecostar, 1 minei, 1 evanghelie – 1882-1895”¹⁴⁰. Niciuna din aceste cărți nu sunt menționate în istoricul actual al parohiei, la secțiunea *Obiecte vechi de cult, manuscrise și cărți vechi*, se precizează că „biserica nu deține obiecte cu valoare”¹⁴¹.

56. Parohia Topalu – „2 pentecostar, 2 psaltire, 2 cazanie, 1 molitfelnic, 1 octoih, 2 tipic bisericesc, 2 triod, 1 apostol, 1, ceaslov mare, 4 ex. Prolog, 24 minee, carte Te-Deum, 1 aghiazmatar¹⁴², 1 orologiu, Note și meditații as[upra]. tainelor creațiunii lumii – 1834-1899”¹⁴³. În istoricul comunității parohiale nu sunt menționate cărțile enumerate¹⁴⁴.

În tabelul menționat privind Protoieria Constanța existau și parohii care nu dețineau obiecte de patrimoniu sau cărți cu valoare documentare, așa cum este cazul următoarelor parohii: Sf. Ilie din Constanța¹⁴⁵, Sf. Împărați II din Constanța¹⁴⁶, Techirghiol¹⁴⁷, Moșneni¹⁴⁸, Ovidiu¹⁴⁹, Cotu Văii¹⁵⁰, Cerchezu¹⁵¹, Filiala Măgura a parohiei Cerchezu¹⁵²,

---

¹³⁸ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța II*, p. 206. A se vedea *Nota 12*.

¹³⁹ În prezent este parohie de sine stătătoare cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 191.

¹⁴⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 28.

¹⁴¹ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Callatis*, p. 195. A se vedea *Nota 12*.

¹⁴² În text apare scris *agiazmatar*.

¹⁴³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 28.

¹⁴⁴ *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Carsium*, p. 207-217. A se vedea *Nota 12*.

¹⁴⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

¹⁴⁶ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

¹⁴⁷ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

¹⁴⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 24.

¹⁴⁹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

¹⁵⁰ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

¹⁵¹ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

¹⁵² ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 25.

Tariverde¹⁵³, Comana¹⁵⁴, Gălbiori¹⁵⁵, Filiala Runcu a parohiei Pantelimon¹⁵⁶.

Documentul este semnat de Protoiereu Pr. N. Stănei¹⁵⁷ și secretar Pr. N. Leca¹⁵⁸.

Concluzii

Cartea de patrimoniu aflată în parohiile din județul Constanța este deosebit de valoroasă și ne prezintă radiografia modului în care au existat preocupări culturale ale preoților dobrogeni.

În ceea ce privește informațiile cuprinse în tabelul al doilea, urmează a face o nouă analiză într-un viitor studiu.

Pe parcursul a 45 de ani lucrurile s-au schimbat însă cercetarea de față ar fi cu adevărat completă dacă toate informațiile cuprinse în tabelul din 1971 ar fi verificate și în teritoriu, respectiv în parohiile menționate anterior. Rezultatele unei astfel de cercetări, care rămâne deschisă altor specialiști din domeniu, ar putea să ne aducă surprize și să ne arate în mod clar grija preoților care s-au perindat de-a lungul deceniilor prin parohiile dobrogene.

Un lucru și mai interesant ar fi acela de verificat, în parohiile unde mai există aceste cărți, dacă conțin însemnări sau dedicații, însă acest lucru rămâne o provocare pentru tinerii cercetători care se ocupă de istoria și cultura Dobrogei.

---

¹⁵³ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

¹⁵⁴ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

¹⁵⁵ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 26.

¹⁵⁶ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 27.

¹⁵⁷ În realitate este vorba despre preotul Dumitru Stănei care a funcționat ca protoiereu între anii 1971-1986 „de la parohia Eforie Nord, transferat ulterior la parohia «Sf. Împărați» din Constanța și pensionat la data 1 iunie 2003” cf. *Arhiepiscopia Tomisului... Protoieria Constanța I*, p. 39.

¹⁵⁸ ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 28.

Bibliografie

- ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23-36.
- Chiriluşă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuș; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Altinum*, Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016.
- Chiriluşă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuș; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Callatis*, Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016.
- Chiriluşă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuș; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Carsium*, Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016.
- Chiriluşă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuș; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Constanța I*, Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016.
- Chiriluşă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuș; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Constanța II*, Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016.
- Chiriluşă, Bogdan-Florin; Druche, Ionuș; Vădănoiu, Valentin, *Arhiepiscopia Tomisului la început de secol XXI. Protoieria Medgidia*, Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2016.
- Istoria Bisericii Române. Manual pentru Institutete Teologice*, Vol. II (1632-1949), București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1957.
- Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Vol. III, ediția a 3-a, Iași, Editura Trinitas, 2008.

Anexe

28

T A B E L . -

Cu unitățile de cult care posedă colecții de obiecte de valoare istorică, artistică și documentară -

parohia și filialele	obiecte ce posedă	vechime	obr.
Parohia Constanța	Lista nr. II. 5 cărți bisericești ce au vechime istorică sau documentară	dintre anii 1883-1896.-	
Parohia Adormirea I. C-ta	Lista nr. I. cap. B. 3 lingurițe, 2 potire 1 cruce de argint	"din sec. XX. 1911-1930.	
Parohia rucă, o iconă a Maicii Domnului pictată la Sf. Atho. în anul 1899, 13 cărți bisericești dintre anii 1844 - 1899.-	Lista nr. II. Evanghelia în	1844-1899.	
Ind coperte de metal comun argintat, ministuri artice și 10 icona, un policandru, 2 feșnice, 1 scoarță și 2 cărți arhieresti	Lista nr. III. Una evanghelia	Sec. XX. (1911-1959)	
Parohia Adormirea II.	Lista nr. 1. Cap. B. 1 evanghelia cu cei 4 evangheliști, o cruce de valoare istorică și 2 lingurițe .-	1908-1956.	
Parohia Sf. Andrei	Lista nr. II. o paltire, 12 minee și un orologiu bogat.	1890-1896	
Parohia Sf. Andrei	Lista nr. 1. Cap. B. o linguriță de argint gravată cu biserica și turle	1890.	
Parohia Sf. Andrei	Lista nr. II. un catavancier	1866.	
Parohia Sf. Pavel or. C-ta	Lista nr. I. 2 monede aur, cap. A., Cap. B. 1 monedă argint - lab tufăcer, un inel, o cruciuliță, 4 lingurițe, un vas, un potir, un plămruț, o copie, o paltă cu buncuțe, și cruci formată din 41 monede. -	Secolul XX.	
Parohia Sf. Gheorghe	Lista nr. I. o cruce cu postament, interior cu lemn și piatră, un potir format mic cu icona Sf. Gheorghe reliefată, un potir format pehar cu modele	1908-1963.	
Parohia nr. II.	un idiomelar-1856, un penticoțar, tiflucan îngh. Biblia, Cele 12 Evangh. ale patimilor, 19-1856	-1899.-	
Parohia nr. III.	2 epitafe, o catapetesă, 5 icona cu diferite picturi în ulei, un iconoțar, un policandru, un candelabru de aliaj aramă, feșnice, jeturi arhieresti, aramă, clopote aliaj aramă bronz	1814-1930	
Parohia Sf. Dumitru,	Lista nr. I. o linguriță de argint	sec. XX. 1873,	
	Lista nr. II. 1 candelabru mare, Noul Testament	1895	
	Lista nr. III. 5 icona pictură pe lemn și ulei	1832-1912	
Parohia Sf. Gheorghe,	Lista nr. I. cap. B. 2 coperte emonolii, o cruce, o linguriță, 3 cruciulițe, 3 lingurițe argint mici, 2 inele și un medalion	. 1911-1935.	
Parohia nr. II.	Andriala Sf. Liturghii, un penticoțar, potire de L'eglice, un icoțoih made, un triod, 12 minee, tipic bisericesc, un apotol, un orologiu mare, scut. S. Ierocivă, slujba înținirii bisericii	1856-1897.-	
Parohia nr. III.	Una catapetesă cu o aramă arhierescă, un savon icona -pictură de diferite cărți și 2 icona cu paltă	1935 - 1944.	
Parohia Sf. Ilie, or. C-ta,	Lista nr. III. Una catapetesă, rtațar sculptat cu franze, flori și figuri	1940	

Fig. 1. ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 23.

28

1	2	3	4
51	Parohia Săscăteopraiar Lieta Nr.2 11 minee , copertă carton, pînă neagră		1891-1894
	Filiale Măvălița Lieta Nr.2 1 penticostar, 1 minei, 1 evanghelie		1882-1895
52	Parohia Târnău Lieta Nr.3 2 penticostar, 2 psaltire, 2 catane, 1 molitfelnic, 1 octoih, 2 tipic bisericec, 2 triod, 1 apostol, 1 cesălv mare, 4 rex. Prolog, 24 minee, carte Tă-Deum, 1 agia- mater, 1 orologiu, Note și meditații as. tainelor, creștiu- neni lumi		1854-1899 1865-1865

PROVIDENȚA
Pr. S. Stănel

SECRETAR,
Pr. M. Leac

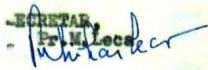

Fig. 2 ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 177/1971, f. 28.

